

กสศ.-เครือข่ายโรงเรียนเล็ก ยื่นข้อเสนอ ศธ. เปลี่ยนสูตรจัดสรรงบ ลดเหลื่อมล้ำ

นำเสนอเมื่อ : 17 ธ.ค. 2566

กสศ. แอ็คชั่นเอด และเครือข่ายโรงเรียนเล็กทั่วประเทศ ยื่นข้อเสนอ
ศธ.เปลี่ยนสูตรจัดสรรงบ เพิ่มคุณภาพ ลดเหลื่อมล้ำ ทำได้ใน 1 ปีงบประมาณ
ขณะที่ รมว.ศธ. ให้ กสศ. รวบรวมข้อมูลปัญหา-
ทางออกเพื่อร่วมกันทำงานต่อ พร้อมย้ำความสำคัญโรงเรียนของชุมชน

เมื่อวันที่ 15 ธ.ค. ที่ ห้อง Grand hall 1 โรงแรมราม่า การ์เด็นส์ กรุงเทพมหานคร
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา(กสศ.) ร่วมกับ สหภาพยุโรป มูลนิธิแอ็คชั่นเอด ประเทศไทย
สมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย สมาคมไต้หวัน เครือข่ายโรงเรียนปลายทางครูรักษถิ่น
ชมรมนักจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงและห่างไกล จัดเวทีขับเคลื่อนนโยบาย “ยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
ห่างไกล ความเสมอภาคที่เป็นจริงได้” โดยมีผู้อำนวยการ ครูจากโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศเข้าร่วมกว่า 100
แห่ง ยื่นข้อเสนอทางออกการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก
ซึ่งมีราวเกือบ 50% ของโรงเรียนทั่วประเทศ ครอบคลุมผู้เรียนเกือบ 1 ล้านคน โดยมี พล.ต.อ.เพิ่มพูน ชิดชอบ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ(ศธ.) ร่วมรับฟังตลอดระยะเวลา 3 ชั่วโมง
และรับข้อเสนอจากเครือข่ายไปทำงานต่อตามนโยบาย “เรียนดี มีความสุข”

พล.ต.อ.เพิ่มพูน กล่าวว่า มาร่วมงานนี้ เพื่อที่จะมารับฟังปัญหาจากทุกฝ่าย ซึ่งทราบดีว่า
ครูและหน่วยงานต่างๆ ที่เขามาร่วมงาน
มีความตั้งใจที่จะช่วยสร้างแนวทางที่จะให้โรงเรียนและชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัว
ได้อย่างเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกได้
ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย “เรียนดี มีความสุข”
ของกระทรวงศึกษาธิการ

“ผมเชื่อว่าครู คือ หัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ และผมยึดหลักว่า จะต้องไม่เป็นน้ำเต็มแก้ว
จึงเดินทางมาที่นี่เพื่อที่จะมารับฟังว่า แต่ละฝ่ายจะเสนอให้ปรับปรุงอะไร
มีทรัพยากรอะไรที่กระทรวงศึกษาธิการจะช่วยโรงเรียนขนาดเล็กในแต่ละพื้นที่ได้
ผมจะไม่โทษผู้ที่มีบทบาทไปเปลี่ยนแปลงอะไร เพราะบทบาทการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ เป็นหน้าที่ของพวกท่าน
เป็นหน้าที่ของครูจากพื้นที่ต่างๆ ที่จะช่วยกันเสนอแนวทางแก้ปัญหา แต่สิ่งที่ผมอยากเห็น คือ อยากให้ครูมีหัวใจ
ช่วยเหลือกัน ให้มีความรู้ มีคุณธรรม และสิ่งที่ยอยากเห็นจากการจัดงานนี้ คือ ขอให้ กสศ.
สรุปประเด็นสำคัญจากการวิจัยและเวทีวันนี้
สะท้อนทั้งปัญหาและทางออกมาให้กระทรวงศึกษาธิการนำมาพิจารณาและนำไปช่วยกันทำงาน” พล.ต.อ.เพิ่มพูน
กล่าว

ดร.ไกรยส ภัทราวาท ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา(กสศ.)
กล่าวถึงประเด็นข้อเสนอแนะนโยบาย ว่า มีข้อเสนอแนะนโยบาย 4 ประเด็น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่เรียกว่า Stand
Alone หรือ protected school ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กบนเกาะ บนดอย
ไม่สามารถยุบและควบรวมได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เนื่องจากในรัศมี 6 กิโลเมตร
ไม่มีโรงเรียนอื่นในประเทศมีประมาณ 1,500 แห่ง บางโรงเรียนอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

/เขตป่าสงวนต้องการการดูแลสนับสนุน โรงเรียนเหล่านี้เป็นความหวังเดียวในพื้นที่นั้นที่จะมีการศึกษา ถ้าเราสามารถสนับสนุนให้โรงเรียนเหล่านี้จัดการศึกษาต่อไปได้ ความหวังก็จะยังมีอยู่ในชุมชน

1. เรื่องคน ปัญหาที่ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบสาระวิชา

เป็นปัญหาเรื้อรังเป็นปัญหาที่โรงเรียนเหล่านี้ไม่มีบุคลากรที่ยืนระยะอยู่ได้อย่างเต็มที่ กุสศ.ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษา พัฒนาโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น เพ้นหาครูจากพื้นที่ ผู้ที่อยากเป็นครูของชุมชน ให้มาเรียนเป็นครู และกลับไปบรรจุในพื้นที่ ปัญหาการโยกย้ายก็จะไม่เกิดขึ้น นี่เป็นครั้งแรกที่สถาบันผลิตและพัฒนาครู 19 แห่งทั่วประเทศ ร่วมกับพัฒนาเรื่องนี้ และหลังจากครูรัก(ษ์)ถิ่นบรรจุ สถาบันอุดมศึกษาทั้ง 19 แห่ง จะติดตามเพื่อสนับสนุนครูเหล่านี้ในชุมชนต่อไปอีก 6 ปี เป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องของคน ที่ภาคอุดมศึกษาเข้ามาสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานตรงนี้ได้เพิ่มขึ้น

ในปีการศึกษา 2567 จะมีครูรัก(ษ์)ถิ่น รุ่นแรกจำนวน 327 คน กระจายตัวไปยังโรงเรียนพื้นที่ทางไกลทุรกันดาร จำนวน 284 แห่ง ใน 224 ตำบล 44 จังหวัดทั่วทุกภูมิภาค ในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า จะสามารถผลิตครูรักถิ่นได้ 1,500 คน จากนั้น กุสศ. จะทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายให้ครอบคลุมการผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลนในประเทศ เช่น ครูการศึกษาพิเศษ

2. งบประมาณ เมื่อเราผูกทุกอย่างไปกับจำนวนเด็ก ทำให้งบประมาณของแต่ละโรงเรียนได้รับ ไม่สอดคล้องต่อบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก เหมือนร้านอาหาร ที่เปิดบริการบุ๊ก็แจ่งแล้ว สูตรจัดสรรงบประมาณต้องปรับเปลี่ยน ทำให้สูตรนั้นนอกจากคำนวณตามหัวหรือจำนวนเด็ก แต่ต้องมีเรื่องระยะทาง ความห่างไกล ชดเชยความทุรกันดารด้วย จะทำให้ทรัพยากรไปที่โรงเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ กระทรวงศึกษาธิการจะไม่ต้องขอเงินเพิ่มแมแต่บาทเดียว เพราะถ้าสูตรเปลี่ยน จะขยับเงินจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ได้เงินรายหัวเกินกว่าความจำเป็นที่ต้องมี หมุนไปสู่วรรณขนาดเล็กได้ ด้วยการปรับสูตรเช่นนี้ เงินไม่ต้องเพิ่ม แต่เราจะลดความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรการศึกษาภายในระยะเวลา 1 ปีงบประมาณก็ทำได้แล้ว สูตรนี้มีตัวอย่าง กุสศ. ทำงานวิจัยกับหลายหน่วยงาน เช่น กุสศ.เตรียมสูตร Equity-based budgeting ร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สามารถสนับสนุนสูตรนี้ให้กระทรวงศึกษา และสำนักงบประมาณได้ว่า ถ้าเป็นโรงเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนทางไกลทุรกันดาร จะต้องขอสูตรจัดสรรงบประมาณอย่างไร

นอกจากการปรับสูตรเงินอุดหนุนรายหัวแล้ว ยังมีสูตรงบประมาณในเรื่องของเงินลงทุน กุสศ.มีการทำงานวิจัยกับธนาคารโลก เรียกว่า Fundamental School Quality Level: FSQL และใช้เงินบริจาคในการอัปเดตโรงเรียน ตอนนี้ทำแล้วที่ราชบุรี เพื่อให้โรงเรียนสามารถอัปเดตด้วยสูตรใหม่ สูตรนี้จะมีมาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำ โครงสร้างอาคาร บุคลากร การจัดการเรียนการสอน ด้วยสูตรนี้ งบลงทุนด้านการศึกษา สามารถจัดสรรให้โรงเรียนสามารถมีทรัพยากรเพียงพอ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพได้ มีโครงสร้างพื้นฐานภายในโรงเรียนที่ดี และมีครูที่เพียงพอต่อนักเรียน ขอเสนอการปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณ ทั้งสองข้อนี้ ครอบคลุมงบประมาณส่วนใหญ่ของกระทรวงศึกษาเกือบทั้งหมด กว่า 80-90% ทั้งเรื่องของคน 60% เรื่องเงินอุดหนุนอีก 10% อีก 10% คือเรื่องของเงินลงทุน

3. นวัตกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็ก

จะคาดหวังให้มีครูครบชั้นในระยะเวลาอันสั้นคงเป็นไปได้ยาก จำเป็นต้องมีนวัตกรรมที่เรียกว่า Multi-age classroom เด็กไม่จำเป็นต้องอายุเท่ากันที่จะเรียนในชั้นเรียนเดียวกันได้ อาจจะผสมเด็กช่วงวัย 6-9 ขวบ อยู่ในห้องเรียนเดียวกัน และครูสามารถมีนวัตกรรมการสอนคละชั้น หลายประเทศที่มีภาวะทุรกันดารห่างไกล เช่น นิวซีแลนด์ใช้กระบวนการนี้มาหลายสิบปีแล้ว ทุกคนจะศึกษาศาสตร์ ครูศาสตร์ ต้องสอนให้ครูสามารถ สอน Multi-Age classroom เป็น

นอกจากนี้ต้องมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี เข้ามาส่งเสริมให้ครู ผู้เรียนสามารถใช้การเรียนการสอน กับเทคโนโลยีปัจจุบันได้ อินเทอร์เน็ต แล็บท็อป เชื่อมโยงโลกเราทั้งไปเขาไปอยู่ในห้องเรียนนี้ได้ จะทำให้ห้องเรียนสามารถเป็น smart class room ในอนาคตได้ ยังมีนวัตกรรมอีกมากมายที่จะทำตรงนี้ได้

4. การเชื่อมโยงชุมชน ปวงชนเพื่อการศึกษา all for education

เช่นเดียวกับนโยบายรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ จับมือไว้แล้วไปด้วยกัน ความฝันของชุมชน คืออยากให้อุบลราชธานีมีการเรียนรู้ที่ดี เป็นอนาคตของพื้นที่ ของชุมชน เราต้องชวนชุมชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่วັນนี้ ทำอย่างไรให้ภาคเอกชน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งมีตัวอย่างที่ราชบุรีรวมถึงจังหวัดอื่นๆ

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ใช่ protected school ดร.ไกรยศ กล่าวว่ ถ้าเราอยากเห็นผลลัพธ์ที่แตกต่างเราควรร่วมกันเปลี่ยนโจทย์โรงเรียนขนาดเล็กเพื่อเปลี่ยนอนาคตของโรงเรียนกลุ่มนี้ เช่น เป็นเรื่องปฏิรูปไม่ได้ ว่าคนไทยไม่ว่าช่วงวัยไหนไม่ควรหยุดพัฒนา สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา คนในชุมชน เด็กปฐมวัย ผู้สูงอายุ วัยแรงงาน ล้วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาตนเองที่โรงเรียน เราอาจเปลี่ยนโรงเรียนเล็ก เป็นศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทุกช่วงวัย สอดคล้องกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น พ.ร.บ.ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ.2566 ที่ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กำลังมีการขยายพื้นที่การทำงาน

ถ้าเปลี่ยนได้เป็นการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย หลายหน่วยงานจะเข้ามาสนับสนุนโรงเรียนได้ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จะรวมต่อท่อให้ทรัพยากรเหล่านี้เข้ามาอยู่ที่โรงเรียนได้ เพื่อให้โรงเรียนได้รับการดูแล พัฒนา เป็นพื้นที่เรียนรู้ของชุมชนได้ อย่างแท้จริงยั่งยืน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ปรับเปลี่ยนเจตนาจากการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กแล้ว สามารถทำในภารกิจอื่นได้เช่นกัน

ผู้จัดการ กสศ. กล่าวว่า นอกเหนือจากปรับโจทย์ คือ การปรับระเบียบ ตนเองลงพื้นที่หลายปี ผู้นำท้องถิ่น เช่น นายก อบจ. นายกเทศบาล อยากจะจัดสรรเงินท้องถิ่นมาให้โรงเรียนแต่ติดเงื่อนไขที่ สดง.ตรวจ และจะให้คืนเงิน ผอ.หลายท่าน ก็ทำการบ้าน ต้องทำหนังสือจาก ผอ.รร. ถึงเลขาธิการ. เพื่อยืนยัน ว่าไม่มีงบประมาณจากสพฐ. ใดๆ แล้วจริงๆ ที่จะมาดูแลโรงเรียนเหล่านี้ และให้ตอบกลับมาเพื่อให้นักเทศมนตรีใช้ในการตั้งงบประมาณ วงจรนี้หลายปีกว่าจะเสร็จ ถ้าสามารถปรับระเบียบ กติกาที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา กระทรวงมหาดไทย สามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตรงนี้มาที่โรงเรียนได้ จะมีทรัพยากรอีกมากมาย มาที่สถานศึกษาขนาดเล็กได้ในอนาคต

ทั้งหมด คือ ข้อเสนอของ กสศ. กลับจากหน่วยงานทั้งระดับพื้นที่และระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เพื่อสนับสนุนให้อนาคตของโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่ว่าจะเป็ protected school หรือ non protected school สามารถที่จะมีความยั่งยืนและเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง

นายเทวินทร์ อัครศิลาชัย
ผู้ประสานงานโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพ (Access School) กล่าวว่า การทำงานที่ผ่านมา ทำให้เห็นว่า ชุมชนบางแห่งสามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาเปลี่ยนเป็นโอกาสในการสร้างองค์ความรู้ ที่นำไปใช้กับชุมชนได้จริง และพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าการจัดการศึกษา เป็นเรื่องของทุกคน เป็นเรื่องของทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน เข้ามาร่วมสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็กให้อยู่ได้

“จากการทำงาน เพื่อดูแลโรงเรียนขนาดเล็ก ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาพบว่า สิ่งที่เป็นข่ามขมมากสำหรับการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก คือ เรื่องของการจัดสรรงบประมาณรายหัว เราเคยเสนอว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเปลี่ยนจาก จัดสรรงบประมาณรายหัว เป็นการจัดสรรงบประมาณเชิงพื้นที่ และควรจะปลดล็อกระเบียบบางอย่าง เช่น เรื่องครูฝึกสอน ซึ่งพบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูสอนคณะชั้น คณะวิชา ไม่สามารถรับครูฝึกสอนที่ไม่มีครูพี่เลี้ยงเด็ก หรือครูที่มีวิชาเอกไม่ตรงกันมาช่วยสอนได้ รวมถึงปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่ง ที่อยากถ่ายโอนไปให้กับท้องถิ่น แต่ก้ติดกับระเบียบที่ทำให้ดำเนินการได้ยาก” นายเทวินทร์ กล่าว

ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย และที่ปรึกษาเครือข่ายชมรมนักจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการดูแลโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การทำให้โรงเรียนกับชุมชนเป็นเรื่องเดียวกัน มุมมองของการศึกษาในอนาคต คือ เรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

จึงต้องมองมากกว่าเรื่องของตัวเด็กนักเรียน
โรงเรียนน่าจะจะต้องมีบทบาทในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน
ชุมชนสร้างโรงเรียนโรงเรียนก็ต้องสร้างชุมชน หากเปลี่ยนความคิดได้ว่าการมีโรงเรียนขนาดเล็กไม่ใช่เรื่องเลวร้าย
ไม่ใช่เรื่องการลดคุณภาพการศึกษา แต่เป็นเครื่องมือของรัฐที่จะใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชน
หากเราทำโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพของชุมชน
สิ่งที่ทำก็จะกลายเป็นโอกาสหนึ่งของการพัฒนาประเทศ โรงเรียนขนาดเล็กจะกลายเป็นเครื่องมือหนึ่ง
ที่จะช่วยให้ชุมชนเติบโต รัฐมีเครื่องมือหนึ่ง ก็คือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด
มีผู้แทนของประชาชนเขาไปทำงานและมีงบประมาณ ในการจัดการปัญหาพัฒนาพื้นที่
หากเปิดโอกาสด้วยการปลดล็อค หรือกฎระเบียบบางอย่างให้หน่วยงานนี้เขามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน

“ปัจจุบันนี้ อบต. ตัดระเบียบบางอย่างที่ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กได้
แม้จะเห็นว่าโรงเรียนถูกพายุพัดหลังคาหายไปต่อหน้าต่อตา ก็ไม่สามารถซื้อกระเบื้องมาเปลี่ยนให้โรงเรียนได้
เพราะติดอยู่กับระเบียบที่ว่า คนละหน่วยงานกัน ไม่สามารถช่วยเหลือกันได้
ควรจะหาวิธีปลดล็อคกฎระเบียบให้ท้องถิ่นเขามาช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กได้
จะทำให้ชุมชนอีกหลายแห่งอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข” ดร.ศุภโชค กลาว

ขอบคุณที่มาเนื้อหาข่าวและอ่านเพิ่มเติมได้จาก [เดลินิวส์ วันที่ 15 ธันวาคม 2566](#)